

ըսինք՝ ազատաց համար (132): Այս պարագային իւր նիւթն էր նաշին կոչուած ազնուագոյն ալիւրը (Փրպ. 331), որ կը մեկնուի՝ «որոշեալ ի թեփոյ» (Հրց. 359): Հացը կընար լինել խմորուն (ԵԼԵ, ԺԳ, 3 եւն) կամ խմորեալ (անդ, ԺԳ, 15 եւն) կամ խմեալ (հին թրգ. Մնց. Ա, ԻԳ, 29): Եւ անոր հակառակ՝ բաղարջ (Ծննդ. ԺԹ, 3 եւն) կամ անխում (Մնց. անդ):

Խմորեալը բաժնուելով գնդակներու՝ կը կազմէր նկանակս (Մանդ. 32. Ագթ. 105. Դատ. Ե, 8 եւն) կամ նկանս (ԵԼԵ, ԺԳ, 39 եւն) կամ գրտակս (Վարք Հրց. Ա, 271): Այս խմորէն էր եւ «հաց կտրած (կրակով պնդացած՝) որ նկանն կոչի» (Կիւրեղ ի Հյկզ.): — Իսկ բաղարջի գնդակները կը կոչուէին պակ (ԵԼԵ, ԻԹ, 2 եւն). զանազանութիւն մը՝ զոր կը դնէ Ս. Գրոց հայ թարգմանիչը, մինչ բնագիրը թէ նկանակին եւ թէ պակին դէմ ունի «հաց»: Հայ մեկնիչը ազոնց երկրորդին բացատրութիւնը տուած են աւելի կամ նուազ միաձայնութեամբ: Վանական վրդ. հարցնելով՝ «պակն ի՞նչ է», կը սահմանէ՝ «բոլոր բաղարձ» (Վնկ. Հրց.), եւ զոր Վարդան վրդ. իւր ժամանակի ձեւին ու կոչմանց կը մերձեցնէ՝ ըսելով. «պակն՝ բոկեղն բոլոր, մէջն խոր» (ԵԼԻց, ձԺԸ), եւ կամ «պակս բա-